

452°F

452°F	Original	Year	01 - 2011
	Issue	Año	
	Versión	Any	
	original	Urtea	
	Versió	3	
	original		
	Bertsio		
	originala		

#04

Direction Direcció Direcció
Zuzendaritza
Ibai Atutxa

Monographic coordination
Coordinación del
monográfico **Coordinació**
del monogràfic
Monografikoaren
coordinazioa
Izaro Arroita
Ana García Díaz

Editorial board Consejo
de redacción **Consell**
de redacció **Erredakzio**
Kontseilua
Noemí Acebo, Izaro Arroita,
Ibai Atutxa, Pablo Barrio, Joan
Ferrús, Marta Font, Susana
Funes, Ana García, Atenea
Isabel González, Paula Meiss,
Bernat Padró Nieto, Francisco
Piñón, Alba del Pozo García,
María Teresa Vera.

International Advisory Board
Comité científico **Comitè**
científic Batzorde zientifikoa

Tomás Albaladejo, Iñaki
Aldekoa, Vicenç Altaió, Ana
Luisa Baquero, Luis Beltrán,
Josu Bijuesca, Luis Alberto
Blecua, Túa Blesa, Pedro
M. Cátedra, Francisco
Chico, Isabel Clúa, Américo
Cristófalo, Perfecto Cuadrado,
Joseba Gabilondo, Germán
Gullón, Jon Kortazar, Manuel
Martínez, Mara Negrón, Rafael
Núñez, Mari Jose Olaziregi,
Manel Ollé, alex padamsee,
J. A. Pérez Bowie, Jaume
Peris, J. M. Pozuelo Yvancos,
Genara Pulido, David Roas,
Rosa Romojaro, M^a Eugenia
Steinberg, Enric Sullà, Meri
Torras, Steven Tötösy de
Zepetnek, Darío Villanueva.

Publishers Entidad editora
Entitat editora Argitaratzailea
Asociación Cultural 452^ºF

Email adress Direcció
electrónica **Correu electrònic**
Helbide elektronikoa
revista@452f.com

Postal address Direcció
postal **Direcció postal**
Helbidea
Universitat Autònoma de
Barcelona. Edifici d'estudiants
–Edifici R–. Campus Bellaterra.
Barcelona. 08193

ISSN
2013-3294

Legal Legala
Licencia Reconocimiento-No
comercial-Sin obras derivadas
3.0 de Creative Commons

EDITORIAL en-

We are pleased to present today the fourth issue of *452°F Journal of Literary Theory and Comparative Literature*, and it is with double joy that we do. On the one hand, we are fully satisfied with the completion of the issue and the addition of new voices to the project, within the Editorial and the Advisory boards, as well as in the illustration, translation, proofreading and layout teams. On the other hand, because this issue is in many ways the confirmation and consolidation of the project we started more than two years ago, as shown by the inclusion of the Journal in numerous scientific databases such as DOAJ, CSIC, LATINDEX, CCUC, RACO and ISOC.

This new issue is composed of eight articles; five correspond to the monographic section and three to the miscellaneous one. Our call for papers had the aim of exploring the cultural production regarding memory and its relation to the construction of individual and collective identities. On the one hand, while we recognised the importance of incorporating new historiographical discourses to the elaboration of a polyphonic statement, the current political realities drew our attention to the need of keeping a critical perspective that would allow us to fight against the *abuses of memory* and to identify the active political value of each specific discourse, despite their transnational nature. Therefore, this issue is committed to the creation of a space from which we can, on the one side, analyze the different strategies of discourse elaboration through narration and, on the other side, elaborate a critical reading of the so-called “memory industry”. We are particularly interested on the link between these products and their socio-historical context.

We are especially glad to have the collaboration of two experts in the subject, such as Jaume Peris and José Colmeiro, both of them members of the Advisory board, and we thank their priceless contribution. Peris' article is a brilliant and comprehensive analysis of the last decade of Spanish cultural production regarding the Civil War. He analyzes the creation of a narrative construction of the emotive through an abusive use of testimony and a homogeneous aesthetics that favoured what Peris and Eugenia Monroy have defined as *the memory effect*. “*Hubo un tiempo no tan lejano... Relatos y estéticas de la memoria e ideología de la reconciliación en España*” discusses the consequences that this production, immersed in the market

system, had in the construction and elaboration of a depoliticized discourse, that lost its meaning and historic-political claims. José Colmeiro's article, "Nation of Ghosts", also analyzes the discourses regarding the memory of the Spanish Civil War and its transformation in relation to the changes on the political and market system in the different socio-political periods of Spanish contemporary history. At the same time, it involves a critical vision of these same historical moments and of oblivion policies that were usually in conflict with the personal and collective need of telling and remembering.

This strain between memory and oblivion is the core subject of Jorge Fernández Castro's article. There, he explores the relation between the official memory policies during Franco's era, which created a mythological history of the Civil War and the dictatorship, and the use of oblivion as a way of resistance in Antonio Gamoneda's work.

In the article "'I shall Intervene, With Nomad Memory and Intermittent Voice': Resurrecting Collective Memory in Assia Djebar's *Fantasia, an Algerian Cavalcade*", Lobna Ben Salem focuses on gender to analyze the memory of Assia Djebar, who claims for female voices, breaking the monotonous historiography of the War of Independence in Argel and favouring the construction of a collective identity.

In "The Space of Remembering: Collective Memory and the Reconfiguration of Contested Space in Argentina's ESMA", Emily Parsons explores the physical and symbolic transformation of an urban space. The project of turning the Argentinean detention centre ESMA into a museum resulted in a crossroads where different political views on the Argentinean dictatorship are confronted. At the same time, it allows the author to analyze *museumification* as a general dynamics present in memory-building processes that, sometimes, shows the aim of turning into history a conflict that is still present, as reflected by Mercedes Moroño's testimony, recovered by Parsons: «We don't want a museum because we haven't buried our children. Until they tell us where they are, as far as we're concerned, our children are still alive» {International Justice Tribune, 2008: 2}.

The miscellaneous section is composed of three articles. In the first of them, Adriana Bocchino suggests the hypothesis of the existence of a homeland built through the writings of internal and external exiles, namely women, focusing on the analysis of Tununa Mercado and María Negroni's work to support this idea. In the second one, Mary Ryan studies Mary Keyes' work and the representation of women in Ireland, establishing a connection between the construction of traditional women models in traditional Catholic Ireland and the current problems of women in contemporary Ireland. Finally, Santiago Venturini explores the possibilities provided by the link between comparative literature and translation through the comparative reading of two Argentinean translations of *Les fleurs du mal* by Charles Baudelaire.

We would like to conclude by thanking the collaboration of all authors, as well as the effort and commitment of all those who work for all the issues of 452°F, from the members of the Advisory board, the members of the Editorial board and of the different teams that articulate the journal, whose priceless work has made this fourth issue possible.

We hope to have contributed to the creation of a critical space from which to claim for comparative literature as a tool for analysis and resistance, able to regain the discourses of memory from the consciousness of

their political power, without getting caught up in ideological emptiness. If looking back to the past helps to understand the present, our aim was to stimulate a reflection on those gazes back.

Izaro Arroita
Ana García Díaz

EDITORIAL

Presentamos hoy el cuarto número de la *Revista 452°F, Revista de Teoría de la Literatura y Literatura Comparada*. Lo hacemos con una doble satisfacción. Por un lado, la que nos provoca la materialización del propio número y la incorporación de nuevas voces al proyecto; tanto en el Consejo de Redacción y el Comité Científico como en los equipos de ilustración, traducción, corrección y maquetación. Por otro lado, porque este número supone en muchos sentidos la confirmación y consolidación del proyecto iniciado hace ya más de dos años, tal y como demuestra nuestra inclusión en numerosas bases de datos científicas como DOAJ, CSIC, LATINDEX, CCUC, RACO e ISOC.

Se compone este nuevo número de ocho artículos. Cinco de ellos pertenecen a la sección monográfica y tres a la sección de miscelánea. Nuestra convocatoria tenía como objetivo explorar las producciones culturales relacionadas con el ámbito de la memoria y su relación con la construcción de identidades individuales y colectivas. Por un lado, al tiempo que reconocíamos la importancia de la incorporación de nuevos discursos historiográficos para la elaboración de un enunciado polifónico, las realidades políticas actuales nos hacían advertir también de la necesidad de mantener una perspectiva crítica que permita luchar contra *los abusos de la memoria* y de identificar el valor activo-político de cada discurso específico a pesar del carácter transnacional de los mismos. Por ello, apostábamos en este número por crear un espacio desde el cual analizar, por un lado, las diferentes estrategias de elaboración discursiva a través de la narración y, por otro, elaborar una lectura crítica de la llamada «industria de la memoria». Nos interesaba de forma especial la vinculación entre estos productos y su contexto socio-histórico.

En efecto, los cinco artículos del monográfico no sólo trazan relaciones entre forma de representación y discurso sino que contextualizan también estas producciones discursivas dotándolas de un marco histórico y político. Así, si bien en todos los artículos se analizan rasgos comunes a todos los procesos de memoria dando cuenta del carácter global y transnacional del fenómeno, cada enunciado particular es situado en un contexto histórico, social y político concreto proponiendo lecturas del pasado desde y hacia el presente.

Nos alegra especialmente la colaboración invitada en este número de dos doctores expertos en la materia como son Jaume Peris y José Colmeiro, ambos miembros del Comité Científico a los que agradecemos su inestimable aportación. El artículo de Peris hace un análisis brillante y exhaustivo de los diez últimos años de producción cultural en España en torno a la memoria de la Guerra Civil. Analiza la creación de una construcción narrativa de lo emotivo a través de un uso abusivo del testimonio y una estética homogénea propiciadora de lo que el mismo Peris y Eugenia Monroy han definido como el *efecto de memoria*. «*Hubo un tiempo no tan lejano...* Relatos y estéticas de la memoria e ideología de la reconciliación en España» discute las consecuencias que esta producción, inmersa en el sistema de mercado, ha tenido en la construcción y elaboración de un discurso despolitizado y vaciado de significado y reivindicación histórico-política. También el artículo de José Colmeiro, «Nation of Ghosts», analiza los discursos en torno a la memoria de la Guerra Civil española y su transformación en relación a los cambios del sistema político y de mercado en los diferentes periodos sociopolíticos de la historia contemporánea española. Esto implica, al mismo tiempo, una visión crítica de estos mismos momentos históricos y de unas políticas de olvido muchas veces en conflicto con la necesidad personal y colectiva de contar y recordar.

Precisamente esta tensión entre memoria y olvido es el tema central abordado por Jorge Fernández Gonzalo. En su artículo, explora la relación entre las políticas oficiales de memoria franquistas, constructoras de una historia mitológica de la Guerra Civil y del Franquismo, y el uso del olvido como forma de resistencia en la obra poética de Antonio Gamoneda.

En el artículo «“I shall Intervene, With Nomad Memory and Intermittent Voice”: Resurrecting Collective Memory in Assia Djebar’s *Fantasia, An Algerian Cavalcade*», Lobna Ben Salem se centra en el género para analizar la narrativa de Assia Djebar, que reivindica las voces femeninas, fracturando la historiografía monocorde de la Guerra de la Independencia de Argel y favoreciendo la construcción de una identidad colectiva.

En «The Space of Remembering: Collective Memory and the Reconfiguration of Contested Space in Argentina’s ESMA» la autora Emily Parsons explora la transformación física y simbólica de un espacio urbano. Así, el proyecto de musealización del centro de detención argentino ESMA convierte a este edificio en una encrucijada en la cual se enfrentan las diferentes visiones políticas respecto a la memoria de la Dictadura argentina. Al mismo tiempo, esto permite a la autora analizar la musealización como una dinámica generalizada presente en los procesos de construcción de memoria que, en ocasiones, muestra la voluntad de hacer histórico un conflicto aún presente tal y como refleja el testimonio de Mercedes Moroño recuperado por Parsons: «We don’t want a museum because we haven’t buried our children. Until they tell us where they are, as far as we’re concerned, our children are still alive» {International Justice Tribune, 2008: 2}.

La sección de miscelánea se compone de tres artículos. En el primero de ellos, Adriana Bocchino propone como hipótesis la existencia de una patria construida a través de la escritura en los exiliados interiores y exteriores, y más concretamente de las mujeres, centrándose para respaldar esta hipótesis en el análisis de la obra de Tununa Mercado y María Negroni. En el segundo, Mary Ryan hace un análisis de la obra de Marian Keyes y de la representación de las mujeres en Irlanda, trazando una conexión entre la construcción de los modelos tradicionales de mujer en la Irlanda tradicional católica y los problemas actuales de las mujeres

en la Irlanda contemporánea. Por último, Santiago Venturini explora las posibilidades ofrecidas por el vínculo entre literatura comparada y traducción a través de la lectura comparada de dos traducciones argentinas de *Les fleurs du mal* de Charles Baudelaire.

Para terminar, queremos agradecer la colaboración de todos los articulistas, así como el esfuerzo y el compromiso de todos aquellos que trabajan en todos los números de 452°F, desde los miembros del Comité Científico, pasando por los miembros del Consejo de Redacción y los distintos equipos que articulan la revista, sin cuyo inestimable trabajo no hubiera sido posible este cuarto número.

Esperamos haber contribuido a la creación de un espacio crítico desde el cual reivindicar la literatura comparada como herramienta de análisis y de resistencia, capaz de recuperar los discursos de la memoria desde la consciencia de su poder político, sin caer en el vaciamiento ideológico. Si mirar al pasado ayuda a comprender el presente, nuestra intención ha sido estimular una reflexión acerca de esas miradas.

Izaro Arroita
Ana García Díaz

EDITORIAL

Presentem avui el quart número de la *Revista 452°F, Revista de Teoria de la Literatura i Literatura Comparada*. Ho fem amb una doble satisfacció. D'una banda, la que ens provoca la materialització del propi número i la incorporació de noves veus al projecte; tant al Consell de Redacció i al Comitè Científic com als equips d'il·lustració, traducció, correcció i maquetació. D'altra banda, la de reconèixer que aquesta publicació suposa en molts sentits la confirmació i consolidació del projecte iniciat ja fa més de dos anys, tal com demostra la nostra inclusió en nombroses bases de dades científiques com DOAJ, CSIC, LATINDEX, CCUC, RACO i ISOC.

Aquest número es compon de vuit articles. Cinc dels quals pertanyen a la secció monogràfica i tres a la secció de miscel·lània. La nostra convocatòria tenia com a objectiu explorar les produccions culturals relacionades amb l'àmbit de la memòria i la seva relació amb la construcció d'identitats individuals i col·lectives. Tanmateix, en el moment de reconèixer la importància de la incorporació de nous discursos historiogràfics per a l'elaboració d'un enunciat polifònic, les realitats polítiques actuals ens van fer evident, també, la necessitat de mantenir una perspectiva crítica que permetés lluitar contra *els abusos de la memòria* i d'identificar el valor actiu-polític de cada discurs específic tot i el seu caràcter transnacional. Per això, aquesta vegada vam apostar per crear un espai des del qual es pogués analitzar, d'un costat, les diferents estratègies d'elaboració discursiva a través de la narració i, de l'altre, elaborar una lectura crítica de l'anomenada «indústria de la memòria». Ens interessava especialment la vinculació entre aquests productes i el seu context sociohistòric.

En efecte, els cinc articles del monogràfic no només tracen relacions entre forma de representació i discurs sinó que contextualitzen, també, aquestes produccions discursives per dotar-les d'un marc històric i polític. Així, si bé en tots els articles s'examinen trets comuns de tots els processos de memòria per mostrar el caràcter global i transnacional del fenomen, cada enunciat particular se situa en un context històric, social i polític concret proposant lectures del passat des de i cap al present.

Ens complau especialment la col·laboració de dos doctors experts en la matèria com són Jaume Peris i José Colmeiro, membres tots dos del Comitè Científic, als qui agràim la seva inestimable aportació. En el seu article, Peris fa una anàlisi brillant i exhaustiva dels deu últims anys de producció cultural a Espanya pel que fa a la memòria de la Guerra Civil. Investiga la creació d'una construcció narrativa d'allò emotiu a través d'un ús abusiu del testimoni i d'una estètica homogènia propiciadora del que el mateix Peris i Eugenia Monroy han definit com *l'efecte de memòria*. A «*Hubo un tiempo no tan lejano... Relatos y estéticas de la memoria e ideología de la reconciliación en España*» es qüestiona les conseqüències que aquesta producció, immersa en el sistema de mercat, ha tingut en la construcció i elaboració d'un discurs despolititzat i buidat de significat i reivindicació historicopolítica. Així mateix, en l'article de José Colmeiro, «*Nation of Ghosts*», s'estudien els discursos sobre la memòria de la Guerra Civil espanyola i la seva transformació amb relació als canvis del sistema polític i de mercat en els diferents períodes sociopolítics de la història contemporània espanyola. Això implica, al seu torn, una visió crítica d'aquests mateixos moments històrics i d'unes polítiques d'oblit moltes vegades en conflicte amb la necessitat personal i col·lectiva de contar i recordar.

Precisament aquesta tensió entre memòria i oblit és el tema central abordat per Jorge Fernández Gonzalo. En el seu article, explora la relació entre les polítiques oficials de memòria franquistes, constructores d'una història mitològica de la Guerra Civil i del franquisme, i l'ús de l'oblit com a forma de resistència en l'obra poètica d'Antonio Gamoneda.

A l'article «*"I shall Intervene, With Nomad Memory and Intermittent Voice": Resurrecting Collective Memory in Assia Djebar's Fantasia, an Algerian Cavalcade*», Lobna Ben Salem se centra en el gènere per analitzar la narrativa d'Assia Djebar, que reivindica les veus femenines, fracturant la historiografia monocord de la Guerra d'Independència d'Argel i afavorint la construcció d'una identitat col·lectiva.

A «*The Space of Remembering: Collective Memory and the Reconfiguration of Contested Space in Argentina's ESMA*» l'autora, Emily Parsons, explora la transformació física i simbòlica d'un espai urbà. Així, el projecte de museïtzació del centre de detenció argentí ESMA converteix aquest edifici en una cruïlla en la qual s'enfronten les diferents visions polítiques de la memòria de la dictadura argentina. Al mateix temps, això permet a l'autora prendre la museïtzació com una dinàmica generalitzada present en els processos de construcció de memòria que, en ocasions, mostra la voluntat de fer històric un conflicte encara present, tal com reflecteix el testimoni de Mercedes Morono recuperat per Parsons: «*We don't want a museum because we haven't buried our children. Until they tell us where they are, as far as we're concerned, our children are still alive*» {International Justice Tribune, 2008: 2}.

La secció de miscel·lània es compon de tres articles. En el primer, Adriana Bocchino proposa com a hipòtesi l'existència d'una pàtria construïda a través de l'escriptura en els exiliats interiors i exteriors, i més concretament de les dones. Per recolzar aquesta hipòtesi se centra en l'estudi de l'obra de Tununa Mercado i María Negroni. En el segon, Mary Ryan escriu sobre l'obra de Marian Keyes i la representació de les dones a Irlanda traçant una connexió entre la construcció dels models tradicionals de dona a la Irlanda tradicional catòlica i els problemes actuals de les dones a la Irlanda contemporània. Per últim, Santiago Venturini explora les possibilitats oferides pel vincle entre literatura comparada i traducció a través de la lectura

comparada de dues traduccions argentines de *Les fleurs du mal* de Charles Baudelaire.

Per acabar, volem agrair la col·laboració de tots els articulistes, així com l'esforç, el compromís i la feina feta en tots els números de *452°F*, per part dels membres del Comitè Científic, del Consell de Redacció i dels diferents equips que componen la revista. Sense la seva inestimable feina no hauria estat possible presentar-vos avui el quart número.

Esperem haver contribuït a la creació d'un espai crític des del qual sigui possible reivindicar la literatura comparada com a eina d'anàlisi i de resistència, capaç de recuperar els discursos de la memòria des de la consciència del seu poder polític i sense caure en el buit ideològic. Si mirar el passat ajuda a comprendre el present, la nostra intenció ha estat estimular una reflexió al voltant d'aquestes mirades.

Izaro Arroita
Ana García Díaz

EDITORIA - LA eu-

Atsegin handiz aurkezten dugu *452°F Literaturaren Teoria eta Literatura Konparatua* aldizkariaren laugarren alea. Poz handia ematen digu, alde batetik, zenbaki berria argitaratzeak berak eta taldea handitzen ari dela ikusteak, gero eta lankide gehiago baikara Erredakzio Kontseiluan, Batzorde Zientifikoan eta ilustratzaile, itzultzaile, zuzentzaile nahiz maketatzaileen taldeetan. Bestetik, duela bi urte baino gehiago abiarazitako proiektua sendotzen ari dela esan dezakegu, besteak beste, hainbat datu-base zientifikotan sartu gaituztelako; hala nola, DOAJ, CSIS, LATINDEX, CCUC, RACO eta ISOC.

Zortzi artikulu ditu ale honek. Bost artikuluk monografikoa osatzen dute, eta beste hirurek miszelanea. Gure deialdiaren helburua zen memoriari lotutako kultura ekoizpenak aztertzea, eta bereziki, ekoizpen horien harremana banako identitateen eta identitate kolektiboen sorkuntzarekin. Garrantzia ematen genion ahots ezberdinak, diskurtso historiografiko berriak azaleratzeari; baina egungo egoera politikoen aurrean, beharrezkoa iruditzen zitzaigun ikuspuntu kritiko bati eustea ere, *memoria gehiegikeriei* aurre egiteko eta diskurtso bakoitzaren balio aktibo-politikoa identifikatzeko, diskurtso transnazionalak izan arren. Beraz, espazio kritiko bat sortzen ahalegindu gara, alde batetik, estrategia diskurtsibo ezberdinak aztertzeko eta, bestetik, «memoriaren industriari» buruzko hausnarketa egiteko. Bereziki interesatzen zitzaigun produktu horien eta bere testuinguru sozio-historikoaren arteko lotura ere.

Monografikoko bost artikuluek errepresentazio moduaren eta diskurtsoaren arteko harremanaz dihardute hain zuzen ere, eta testuinguru historiko eta politikoa kokatzen dute diskurtso bakoitza. Beraz, artikulu guztietan memoria prozesu guztiek komunean dituzten ezaugarriak aztertzen diren arren (fenomeno globala eta transnazionala dela erakutsiaz), diskurtso bakoitza bere testuinguru historiko, sozial eta politikoa agertzen zaigu, iraganari buruzko irakurketak eskainiaz, orain alditik eta orain aldira.

Bereziki pozten gaitu Jaume Peris eta José Colmeiro doktoreen kolaborazioak eta zinez eskertzen diegu egindako ekarpena. Memoriaren gaian adituak dira biak, eta Batzorde Zientifikoko kideak. Perisek azterketa bikaina egin du azken hamarkadan Espainian Gerra Zibilaz kaleratu den kultura ekoizpenaren inguruan. Narrazio hunkigarrien eraikuntza ikertzen du: lekukotasunen gehiegizko erabilera eta estetika homogeen

bat, Perisek berak eta Eugenia Monroyk aipatzen duten *memoria efektua* sortzen duena. Funtsean, «*Hubo un tiempo no tan lejano... Relatos y estéticas de la memoria e ideología de la reconciliación en España*» artikuluak aztertzen du zer nolako eragina izan duen merkatu sistemaren arabera ekoizpen honek despolitizatutako, esanahirik eta aldarrikapen historiko politikorik gabeko diskurtso bat sortzen.

José Colmeiroren «Nation of Ghosts» artikuluak ere Espainiako Gerra Zibilaren memoriaren inguruko diskurtsoak aztertzen ditu, eta horien eraldatzeak, merkatuak eta sistema politikoak Espainiako historia garaikidean izan dituzten aldaketei lotuta. Ikuspegi kritikoa hartzen du Colmeirotik momentu historiko horien inguruan eta kontatzeko eta oroitzeko behar indibidual nahiz kolektiboaren aurkako ahanztura politiken inguruan.

Hain zuzen ere, memoriaren eta ahanzturaren arteko tentsio hori da Jorge Fernández Gonzalok landutako gai nagusia. Ahanzturaren erabilera (erresistentzia gisa) aztertzen du Antonio Gamonedaren obra poetikoan, eta erabilera horren lotura frankisten memoria politika ofizialekin, Gerra Zibilaren eta Frankismoaren historia mitologikoa idatzi zuten politikekin.

«"I shall Intervene, With Nomad Memory and Intermittent Voice": Resurrecting Collective Memory in Assia Djebar's *Fantasia, an Algerian Cavalcade*» artikuluan, Lobna Ben Salem-ek generoan jartzen du arreta, Assia Djebar-en narratiba aztertzeko. Emakumeen ahotsak aldarrikatzen ditu Djebar-ek, Algeriako Independentzia Gerrari buruzko historiografia monokordea apurtuaz eta identitate kolektiboaren eraikuntzan lagunduaz.

«The Space of Remembering: Collective Memory and the Reconfiguration of Contested Space in Argentina's ESMA» artikuluan, Emily Parsons-ek hiriko espazio baten eraldaketa fisiko eta sinbolikoa ikertzen du. Argentinako ESMA atxiloteta zentroa museo bihurtzeko proiektuaren inguruan, diktadurari buruzko ikuspegi politiko ezberdinak daude aurrez aurre. Eta honi lotuta, musealizazioa aztertzen du egileak, memoria eraikitzekeko prozesuen dinamika gisa. Batzuetan, oraindik bizirik dagoen gatazka bat historiko egiteko borondatea adierazten du musealizazioak, Parsons-ek jasotako lekukotasun batek, Mercedes Moróñorenak, adierazten duen bezala: «We don't want a museum because we haven't buried our children. Until they tell us where they are, as far as we're concerned, our children are still alive» {International Justice Tribune, 2008: 2}.

Mizelanea atala hiru artikuluk osatzen dute. Lehenengoan, Adriana Bocchinok proposatzen du barneko eta kanpoko erbestea bizi dutenek, bereziki emakumeek, idazketaren bidez eraikitzen dutela aberria. Eta hipotesi hori frogatzeko, Tutuna Mercado-ren eta María Negroni-ren lana aztertzen du.

Bigarrenean, Mary Ryan-ek Marian Keyes-en lana eta Irlandako emakumeen errepresentazioa ikertzen ditu. Horretarako, lotu giten ditu Irlanda tradizional katolikoko emakume ereduak eta gaur egungo emakume irlandarren arazoak.

Azkenik, Santiago Venturini literatura konparatuaren eta itzulpengintzaren arteko loturak eskaintzen dituen aukerak aztertzen ditu, Charles Baudelaire-ren *Les fleurs du mal* lanaren bi itzulpen argentinarren irakurketa konparatua eginaz.

Bukatzeko, artikulugile guztien lankidetzaz eskertu nahi dugu, eta baita *452°F* aldizkariaren ale ezberdinetan lan egin dutenen ahalegina eta konpromisoa ere; Batzorde Zientifikoko kideena, Erredakzio Kontseiluko kideena, eta aldizkaria gauzatzen duten talde ezberdinena. Haien lanari esker argitaratu ahal izan dugu laugarren ale hau.

Espazio kritikobatasortzen lagundu izana espero dugu, literatura konparatua analisirako eta erresistentziarako tresna gisa aldarrikatzeko. Memoriaren diskurtsoak berreskuratzeko balio duen tresna da, baina bere indar politikoaren jakitun izan behar du, ideologia gabeziari erori gabe. Iraganera begiratzeak orainaldia ulertzen laguntzen badu, gure asmoa begirada horiei buruzko hausnarketa sustatzea izan da.

Izaro Arroita
Ana García Díaz